

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

3 An in iure diuino positio dari possit dispensatio, & à quo danda sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Respondeo breviter, posse cadere dispensationem indirectam in illis omnibus, in quorum materia habent Prælati potestatem dominatiam, quia si illa potestatis virtus, cessat præceptorum obligatio. Exemptis declaro. Quia habet respública potestatem dominatiam circa bona tuorum subditorum, ut possit ob necessitatem boni communis ea expendere, datur viucipio, & præscriptio in alienis bonis. Item potestatem ab reo auferre, & alteri tribuere. At in illis rebus, in quibus non habent Principes potestatem dominatiam; nequeunt etiam indirectè dispensare, seu naturale ius variare. Quocirca cum in corpora humana non habeant liberam facultatem disponendi, non poterunt mulierem sine consensu illius alteri applicare, & commixtionem carnalem licitam efficere. Neque Deus concedens est hanc potestatem Principibus secularibus, neque Pontifici summo reliquisse, quia non videbatur expediens hanc illis potestatem relinquere; erat enim non leuibus inconuenientibus expolita. Qua ratione dicit Thomas Sanchez libro 8. disp. 16. numero 10. cum inueniatis à se relatis Suarez libro 2. de legibus, capite 14. numero 23. Basilius libro 8. de matrim. capite 2. numero 16. Pontifici summo relictam non esse potestatem dispensandi in impedimentis iure naturæ dirimentibus; qualia sunt impedimenta erroris, impotentia, ligaminis, & consanguinitatis in primo gradu. Quia licet in aliquo casu hæc dispensationem concedere videatur expedire: ac conuenientius esse videtur hanc potestatem omnino denegatam esse, ne frequentius, quam pati esset, illa Pontifices uterentur, & via inefficacis aperiretur.

PUNCTUM III.

An in iure diuino positio dari possit, dispensatio, & à quo.

1. Deum optime potest in illo dispensare.
2. Sed non credendum concedere, nisi per Ecclesiam auctoritatem.
3. Non est concessa hæc potestas Regibus, neque aliis secularibus Principibus.
4. Proprietur triplex sententia. An Pontifex in iure hoc dispensare possit.
5. Approbatur tertia, negans posse dispensare.
6. Proprietur quadam obiectiones, & soluntur.

1. Pono primò, posse Deum dispensare: si enim potestas dispensandi in propriis legibus cuiuslibet legislatoris humano conceditur; quomodo supremo legislatori neganda erat? Et licet humanus legislator non possit pro libro dispensationem concedere, sed debet causa adesse dispensandi. At legislator diuinus pro libro suo illam concedere potest; quia eius voluntas est sufficientissima causa honorandi dispensationem; tum quia est supremus Dominus: tum quia eius voluntas est infallibilis regna bonitatis.

2. Pono secundò, hanc dispensationem non esse credendum Deum concedere; nisi per Ecclesiam auctoritatem constet, aut per aliam certam reuelationem ab Ecclesia approbatam, ex eiusdem primò de reuinciat. cap. cum ex iniuncto, de heret. & tradit. Basili. de Leon lib. 8. cap. 3. num. 1. Suarez lib. 10. de legibus, cap. 6. num. 1. Salas disp. 24. n. 31.

3. Pono tertio hanc potestatem non esse concessam Regibus, & aliis secularibus Principibus, quia ipsis non est concessa alia potestas, nisi temporalis, quia hæc sufficit ad gubernationem politicam. Hæc autem potestas est spiritualis, & supernaturalis, vt potest circa spiritualia, & supernaturalia versans. Ergo. Deinde affirmo non esse concessam Prælati inferioribus a Pontifice, scilicet Episcopis, Patriarchis, &c. quia vltus huius potestatis rarissimus esse debebat, casu quo concessus esset: ac proinde necessarium non erat penes quemlibet Prælatum residere. Adde dispensationem hanc esse ex grauioribus casibus, que in Ecclesia contingere possunt. Ergo si ad aliquem pertinet, solum debet esse summus Pontifex, ex cap. maiores, de Baptismo, sic Suarez supra num. 2. & supponant omnes alij Doctores.

Quare solum de Pontifice mouent quæstionem? An, inquam, dispensare in hoc iure diuino possit?

4. In hæc re triplex est sententia. Prima affirmat in omni iure diuino positio, scilicet fidei articulis, posse ex causa graui, & urgente Pontificem dispensare, sic Panormitanus in cap. propositus de concess. præbend. num. 20. Felin. in cap. que in Ecclesia, de consens. num. 19. & 20. vbi pluribus extornat. & in cap. 1. de consuetudine, n. 23. Decius consil. 112. num. 3. & in supradictio cap. que in Ecclesiarum, num. 44. in nouis. Secunda sententia limitat supradictam. Affirmat namque dispensare Pontificem posse non in omni iure diuino, sed in aliquo, in eo scilicet, in quo maius Dei obsequium videatur esse, dispensationem concedere, quam ius diuinum integrè obferuari. sic docuit Canon relatus de panorm. part. 5. ad si em. Sanchez de matrim. libro 8. disp. 6. num. 6. Fundamenta vtiuque sententiæ ex probatione Terz. de Castro Sum. Pars 1. Mor.

nostræ conclusionis dissoluntur; quòd si aliqua fuerint, quæ specialiter indigerint explicatione, postea subiiciemus.

5. Tertia sententia communis, & verissima est. Affirmat in nullo iure positio diuino posse Pontificem dispensare. sic D. Thom. quem communiter Theologi sequuntur 1. 2. quæst. 97. artic. 4. ad 3. & 2. 2. quæst. 88. art. 16. in solut. ad 3. & quodlib. 4. art. 13. Suarez plures referens libro 10. cap. 6. numero 6. Salas disp. 24. sect. 5. num. 33. Basilius lib. 8. cap. 3. n. 2. Couarr. 4. de iur. part. 2. cap. 6. §. 9. num. 4. Syluest. verbo Papæ quæst. 16. Salmter. tract. 68. in aut. in 4. & 5. difficult. & alij apud ipsos, & facit textus in cap. sunt quidam, & cap. contra statuta patrum, & cap. emne quod, & alij 25. quæst. 1. vbi asseritur non esse Sedis Pontificiæ aliquid condere contra Apostolorum statuta, vel aliquid illorum mutare. Ratio est, quia Pontifex non habet hanc potestatem, nisi à Christo Domino illi sit specialiter commissa. At hæc commissio non constat primò ex illis verbis, quodcumque ligaueris super terram; tum quia illa verba nimis generalia sunt. Ex verbis autem ita generalibus non debet inferri concessio rei ita grauis, & extraordinariæ; quia propter eius grauitatem specialem concessionem desiderabat. Quocirca nuquam intellexerunt Pontifices illis verbis esse talem potestatem concessam, aliàs sæpè vti illa fuissent, sicuti vtiuntur aliis potestatibus sibi datis, quæ que habere agnoscent. Item hæc potestas non cedebat in adificationem Ecclesiæ, sed potius in illius destructionem; destruebat enim vnitatem, & firmitatem Ecclesiæ: Ecclesia enim per totum orbem terrarum est vna, non solum in articulis fidei, sed etiam in religio cultu, qui in sacrificiis, & sacramentis continetur: si igitur hic religiosus cultus variari posset de curtu temporis, viz vnitas Ecclesiæ agnosceretur. Adde Christum Dominum nulla alia præcepta postuia Ecclesiæ imposuisse, præter illa, quæ pertinent ad fidem, & ad sacramenta & sacrificia; si igitur in his admittatur dispensatio, facillè Ecclesia corrumpere poterit, cum eius fundamenta corruant. Denique nulla potest excogitari causa legitima dispensandi in aliquo præcepto diuino, quæ in omnibus præceptis locum non habeat: ac concedere potestatem dispensandi in omnibus, videtur Ecclesiæ vnitati, & stabilitati omnino perniciosum. Ergo etiam videtur perniciosum concedere potestatem dispensandi in quolibet ex his præceptis diuinis. Maiorem probò exemplis, sæpè continget casus, vt ob defectum aquæ parvulus abique Baptismo motiatur, sæpè vt sacerdos non adit absolueno. Poterit ergo in his casibus dispensare, vt aqua rosata pro naturali apponatur, & laicus nomine sacerdotis absoluat? Absit. Item in aliqua regione esse potest summa penuria vitici, in alia vini, Dispenset ergo Pontifex, vt in pane hordeaceo, vel in sicera consecratur? Item ex obseruatione sigilli confessionis, graue damnus sacerdoti, vel regno imminere potest. Dispenset ergo Pontifex in tali præcepto? Quòd si in his, & aliis dari non possit dispensatio, in nullo præcepto diuino est concedenda, quia firmitas horum præceptorum magis expedit Ecclesiæ, quam qualibet alia causa, quæ pro dispensatione illorum excogitari potest.

6. Sed obieci primò, ex verbis Christi Domini Matth. 19. Quodcumque ligaueris super terram, &c. colligunt Doctores Pontificem dispensare posse in voto, iuramento, & matrimonio rato, & in matrimonio spirituali inter Episcopum, & Ecclesiam; sed hæc omnia sunt iuris diuini. Ergo iam in iure diuino dari potest dispensatio.

Respondeo primò. In iure diuino fundato in humano contractu bene potest dari dispensatio; quia hoc non est dispensare in iure diuino, sed in fundamento illius. At in iure diuino absoluto, & independenti à voluntate hominis qualia sunt, materia, & formæ sacramentorum, & sacrificij, & præcepta fidei, spei, charitatis, nullo modo cadit dispensatio.

Secundò respondeo ex illis verbis Matth. colligere Doctores, posse Pontificem remittere nomine Dei obligationem, voti, & iuramenti, & matrimonij rati, quia ex praxi, & vsu Ecclesiæ id constat: ac ex vsu, & traditione Ecclesiæ contrarium colligitur in aliis diuinis præceptis. Ergo in illis non est admittenda talis dispensatio, sicuti non admittitur in matrimonio consummato.

Obieci secundò. In solemnibus religionum professione solet Pontifex dispensare; sed hæc obligatio videtur esse ex iure diuino. Ergo in iure diuino debet admitti dispensatio?

Respondeo solemniter in professione non ex iure diuino, sed Ecclesiastico esse, vt constat ex Bulla, Ascendente Domino pro Societate Iesu expedita, atque ideo sicut potest causa existente remittere obligationem cuiuslibet voti Deo facti, ita potest remittere obligationem professionis. Deinde Pontifex est supremus, & immediatus Prælati religiosorum, cui in obedientia iubeantur religiosi. Si ergo Pontifex hanc obedienciam remittit, cessat obligatio voti; sicuti si tibi promitterem hæreditatem sub voto, & tu nolles eam acceptare, vel acceptatam remittetes, cessaret in te voti obligatio, quia cessabit materia voti. Deinde sublata obedientia, tollitur etiam votum pauperatis, & castitatis, quæ ratiam habeat conditionem, dum sub obedientia existere. sic explicuit Basili, de Leon lib. 8. de matrim. cap. 3. num. 5. & lib. 7. cap. 12. in fine. Salas disp. 24. sect. 5. num. 35.

Obiicit tertio Aliquando Pontifex dispensat. vt minister confirmationis sit simplex sacerdos. cum tamen videatur esse de iure diuino. quod sit Episcopus.

Respondeo. De iure diuino solum est, quod minister ordinarius confirmationis sit Episcopus, non tamen absolute, absolute enim quilibet simplex sacerdos est ex institutione diuina, confirmationis, & ordinis minister: ac prout eum ex commissione Pontificis simplex sacerdos confirmet, non censetur in iure diuino dispensatus. sic Basiliius supra cap. 3. num. 6. Suarez lib. 10. c. 6. num. 20. & 3. om. de Eucharistia. disp. 3. 6. sect. 1. Salas disput. sect. 5. num. 35.

Obiicit quarto. Pontificem dispensare posse, imo dispensasse in sacrificio ob vrgentem aliquam causam, vt fieri possit in vna tantum specie, vini scilicet, vel panis. At fieri sacrificium in vtraque specie est de iure diuino. Ergo iam datur in iure diuino, immediata, & directa dispensatio: sic docuit de hoc exemplo expressit Thom. Sanchez lib. 8. de maxim. disp. 6. n. 6. & tradit Turretremana in c. semperimus. de consec. dist. 2. & Anton. 3. p. tit. 13. c. 6. §. 1.

Respondeo primo negando Pontificem vquam dispensasse; quia, de tali facto authentice non constat, imo neque dispensare posse. sic Valq. tom. de Eucharistia. disp. 228. per totam. Basilii de matr. lib. 8. c. 3. sine. Suarez de Eucharistia. disp. 43. sect. 4. & de legib. l. b. 10. c. 6. n. 21. & alij apud ipsos. Tum quia non potest a sacrificio expressam significationem mortis Christi separare, quae videbatur separata, si in vna tantum specie fieret consecratio; quia in consecratione vnius tantum speciei non satis aperte significatur separatio sanguinis a corpore. Tum etiam, quia non apparet, quare magis in hoc iure, quam in sigillo confessionis, & matrimonio consummato, & in materia Baptismi, & aliorum sacramentorum, non detur dispensatio, si semel ponamus de iure diuino esse consecrationem fieri in vtraque specie.

Secundo respondeo probabile esse posse autoritate Pontificis in vna tantum specie sacrificium offerri, vrgenti, graui, & communi bono alicuius prouinciae; sed tunc Pontifex non dispensabit in iure diuino, sed declarabit doctrinaliter ad illum casum non se extendere. Pro quo supponendum est in hac sententia offerri sacrificium ex iure diuino esse: at quod sit in vtraque specie, non esse per se ex iure diuino, sed ex iure naturali dicente, si offeratur sacrificium Deo, integrum, & perfectum esse offerendum. Cum ergo Pontifex permitteret in aliqua prouincia sacrificium in vna specie offerri, de clararet, vti que praecceptum naturale sacrificandi integre ad illum casum non se extendere. sic Suarez libro 10. cap. 6. sine. vbi aduertit hanc declarationem fieri non posse ab alio praeter Romanum Pontificem, quia est res grauissima, & satis dubia.

PUNCTVM IV.

An in lege humana legislator illius possit dispensare.

- 1 Cuiuslibet legislatori competit potestas dispensandi in suis legibus.
- 2 Pontifex in suis legibus, & in legibus Concilij, & in legibus aliorum Pontificum potest dispensare.
- 3 Episcopus in legibus Synodi diocesanae.
- 4 Aliqui limitant, nisi iuramento sint constitutiones firmatae, sed repellitur limitatio.
- 5 Secundo limitatur, nisi constitutiones transferantur in contractum. Explicatur limitatio.
- 6 Tertio limitant, nisi fuerint constitutiones a superiore confirmatae. Sed intelligenda est de vera confirmatione.
- 7 An in legibus superioribus non reuerentis expressae, possint inferiores dispensare? Proponitur prima sententia.
- 8 Probabilis est hanc potestatem inferiores non habere, nisi expresse, aut tacite concedatur a superiore.
- 9 Satis arg. n. 7. adductis.
- 10 Non potest Episcopus in legibus Concilij prouincialis dispensare, aliter quam in legibus Pontificis.
- 11 Idem dicendum est de Archiepiscopo, qui tali Concilio praesit.

1 **C**onstat legislatori competere potestatem dispensandi, quia ab eius voluntate pendet legum obligatio. Et idem est de successore in iurisdictione; quia reputatur eadem persona cum legislatore. Et idem est a fortiore de superiore legislatore, vt ex terminis liquet. sic Valquez disput. 178. de legib. cap. 2. Bonacina disp. 1. quaest. 2. quaest. 5. n. 15. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 15. quaest. 5. Salas plures referens disp. 20. sect. 3. n. 16. & alij statim reticendi.

2 **E**x hac doctrina fit posse Pontificem dispensare in legibus a se latis, quia est earum legislator, & in legibus Concilij generalis, quia est superior, & in legibus aliorum Pontificum, quia est aequus auctoritatis; nullus enim extra Deum limitat Pontificis auctoritatem potest. Adde posse dispensare in lege quali-

bet Apollonica humana, vt in lege ieiunij quadragesimalis, in obseruatione diei Dominicae, in bigamo non ordinando. Quia licet Apolloni in dignitate Apollonica, ainsque prerogatiuis fuerint Pontifex superiores, & excellentiores: at in iurisdictione illis Pontifex inferior non est, siquidem non est inferior Petro, in cuius iurisdictionem succedit. sic alios referens tradit Couarr. 4. decret. 2. part. c. 6. §. 3. n. 6. Suarez lib. 10. de legib. cap. 14. n. 2. Salas disp. 20. sect. 3. sub n. 16. Basil. lib. 8. de matr. cap. 5. n. 2. Bonacina n. 8.

3 **S**ecundo fit posse Episcopum, vel Archiepiscopum in legibus Synodi diocesanae dispensare; quia leges synodales sunt leges ab ipomet Episcopo latae: parochi autem solum sunt consilij, non legislatores. sic Nauarr. in summ. cap. 2. §. num. 74. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 15. quaest. 3. Thomas Sanch. lib. 8. disp. 17. num. 33. Ioan. Salas disp. 20. sect. 4. num. 43. Suarez lib. 6. cap. 15. num. 8. Basiliius lib. 8. cap. 5. num. 3. Bonacina num. 5. Barbosa de potestate Episcopi 2. part. alleg. 34. num. 3. Quocirca his legibus, quoad vim coactionis non arctantur Episcopi, vt bene notauit Basiliius supra. Aduerto non requiri Episcopum esse conlectatum, sufficit, si electus, & confirmatus sit; quia potestas dispensandi non est potestas ordinis, sed iurisdictionis, sic Basiliius cap. 4. num. 4. Sanchez pluribus relatis lib. 4. in Decalog. c. 37. num. 16. & 20. Barbosa 2. p. de potestate Episcopi, allegat. 36. n. 8. & colligitur satis ex c. cum in cunctis, Scdm vero, iuncta gloss. verb. administrationem. de elect.

4 **L**imitant tamen aliqui, dummodo constitutiones non sint a legislatore iuramento firmatae, quia cum ipse sibi relaxare iuramentum non possit, neque poterit dispensationem legis concedere. sic Syluest. verbo dispensatio, quaest. 13. num. 19. Sayro Theauri caelum tom. 1. lib. 6. cap. 11. num. 11. Azor lib. 5. institutionum, cap. 15. quaest. 7. Barbosa 2. part. allegat. 34. num. 6. Ceterum admittenda non est haec limitatio, sicuti neque illam admittit Sanchez pluribus relatis lib. 8. disp. 17. numero 31. Salas disp. 20. sect. 4. num. 42. versic. tertio temporum. Basiliius lib. 8. c. 5. num. 1. & 5. Ratio est, quia iuramentum semper habet subiectam conditionem aequitatis, hoc est, non esse dispensandum in lege, nisi causa iusta dispensandi interueniat, vt multis probat Farinacius libro 1. praxis, quaest. 17. numero 15. Item tunc Episcopus dispensare potest in iuramento, sicuti potest cum suis subditis, vt tradit Sanchez disp. 1. num. 8. & nos postea dicemus. Ergo non obstat iuramento potestati legislatoris in constitutione iurata dispensare, dispensatio prius iuramento. Denique iuramentum solum impedire potest, ne licite dispensationem concedat: at valorem dispensationis impedire non potest, quia valor dispensationis in lege propria est voluntate solum dispensantis pendet.

5 **L**imitant secundo. Nisi illa constitutio transferat in contractum, & commodum alterius; vt si constitutio facta sit, vt gaudeant immunitate a tributis omnes, qui ad ciuitatem venerint, vel in ea habitauerint, non poterit legislator venientes, vel habitantes legis beneficio priuare, sic Syluest. verbo dispensatio, quaest. 13. num. 19. Sanchez plures referens numero 29. Barbosa numero 6. Adit tamen Sanchez, & Barbosa ex legitima causa superueniente posse tali constitutioni contrariare legislatorem. Verum indiget explanatione hac limitatio: si enim Episcopus, vel alius Princeps animo se obligandi illam constitutionem promulget, absque dubio postea conditione ex parte subditorum obligatus manebit, neque poterit postea recedere, non quia non possit in sua lege dispensare, sed quia non potest dispensare in lege naturali illum obligante seruare contractum initum. At si Princeps noit, vel non possit se hoc modo obligare: tunc equidem dispensare possit, quia esset dispensatio in propria lege, non in contractu. sic Salas disp. 20. sect. 4. num. 42. limit. 1. Basil. lib. 6. c. 5. n. 7.

6 **T**ertio limitant: nisi illa constitutiones a superiore legislatore fuerint confirmatae. Vt si Episcopales constitutiones confirmet Pontifex, non videtur tunc posse Episcopum in talibus constitutionibus dispensare, quia ex illa confirmatione nouam auctoritatem receperunt, & factae sunt, quasi leges Pontificiae. Vnde cum leges Pontificiae neque abrogatae, neque mutatae potest Episcopus, ita neque poterit has a Pontifice confirmatas. sic Boter. de Synod. Episcop. part. 2. art. 4. n. 12. Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 11. num. 11. Azor lib. 5. cap. 15. quaest. 7. Sanch. disp. 17. n. 30. Barbosa allegat. 34. n. 7. At haec limitatio vt verum habeat, intelligenda est de vera confirmatione, qua Pontifex velis constitutionem inferioris propriam sibi facere, saepe enim solum intendit constitutionem factam approbare, & quasi laudabilem esse iudicare; non autem nouam vim obligandi tribuere. Quod ita praesumendum est, quoties ante approbationem Pontificiam habeat constitutum vim obligandi, nam si nullam habebat, eo quod non erat lata ab his, qui legem statueret poterat, praesumi debet approbationem Pontificiam expolitaram esse pro vi obligandi. Quapropter tenor confirmationis semper inspiciendus est. sic Salas disp. 20. sect. 3. n. 29. circa finem. Basiliius lib. 8. cap. 5. n. 6.

7 **D**ifficultas ergo est, an in legibus superioribus non reuerentis expressae habeant inferiores Praelati potestatem dispensandi ex suo officio?

Prima